

kakega drugega močnega krmila, da sme torej vsaka taka »kravica« prositi za draginjsko doklado. S tem novim sklepom se seveda ne dvigne že neki prejšnji tozadevni sklep okr. šolskega sveta, da se vsak bolan učitelj lahko obrne s prošnjo za podporo iz bolniškega fonda okr. šol. sveta. — Tako pretresano, za dobro spoznano in zato sklenjeno na seji c. kr. okr. šolskega sveta v Sežani dne 30. oktobra na dan sv. Klavdija, ki bo proglašen od letos naprej za patrona domače živine, 1913 let po Kr. rojstvu.

= »Pons asinorum«. Pod tem naslovom piše »Sava«: Duhovnik dr. Janez Evangelist Krek je napisal v »Slovincu« že pred kakimi 17 leti pamflet pod imenom »Pons asinorum« (Oslovski most), s katerim je hotel osramotiti slovensko učiteljsvo na najrši način. Vsa javnost se je zgražala takrat nad tem nečuvenim napadom. Med temi je bil najglasnejši takratni kurat ljubljanske prisilne delavnice, duhovnik Anton Koblar. Nekemu svojemu naprednemu prijatelju je pisal pismo naslednje vsebine: »Danes sem čital v »Slovincu« ostudni napad na slovensko učiteljsvo. Pons asinorum! No, kaj tako nesramnega tudi v židovskih časopisih ne najdem. Bodele pač vsi učitelji pokazali škofovim slugam, da zna dolgošec tudi krepko brcniti nazaj! Solidaren protest vsega učiteljsva bi bil na mestu!... No, takrat je bil ta kurat še velik liberalca na božjem svetu. Zgolj volilni glasovi tistih preklicanih naprednjakov, na katere meče danes iz varnega kotička ogenj in žeplo, so mu pomagali do liberalnega državnozbornskega mandata. Če pa je bil tedaj bogatajec, brezverec in nekrščanski človek, to sedaj kot klerikalni dekan on sam najbolje ve. To pismo se je tekotom časa že parkrat objavilo. Toda, kadar pridejo te besede na svetlo, vsakokrat postane bivši kurat iz prisilne delavnice bolesto nervozen. Že 17 let je od tega, pa še ni miru pred tem pismom. Saj ni čuda, če je tako silno preplašen in vznemirjen. Dr. Krek ne pozabi tako hitro onega, ki je kdaj kaj slabega pisal o njem. Zapisana in objavljena beseda ostane. In zopet to pismo, pa ravno zdaj pred volitvami! Mandati za splošno kmetsko in mestno kurijo — vse je izpraznjeno. E, dr. Krek je še vedno upliven voditelj klerikalne stranke! Svet se obrača, tako se pa vendar ne obrne, da bi se na višjem mestu, kjer se odajajo mandati, za vedno pozabilo, kar se je enkrat napačno storilo. Ta prepereli oslovski most se še sedaj ni podrli in še vedno noče biti pozabljeno ono profestno pismo. Kaj pa, če bi resno mislili doli v Ljubljani pri izvrševalnem odboru klerikalne stranke, da tiči v bivšem liberalnem državnem poslancu nezadržema nekaj bogotajskega, nekaj brezverskega in nekaj protikrščanskega? Škofovi slugi ne pozabijo tako hitro dolgošcev, oni znajo še vedno krepko brcniti nazaj.« — Mi dvomimo, da bi se nekdanjemu liberalcu in sedanjemu klerikalnemu agitatorju dekanu Koblarju izpolnila želja, da bi prišel v deželni zbor. Duhovnik dr. Žitnik je namreč dejal na klerikalnem shodu v Vipavi dne 26. oktobra t. l., da je že sedaj bilo dovolj duhovnikov v deželnem zboru. Dekan Koblar se bo torej moral zadovoljiti tudi poslej v svoji klerikalni sukni samo z zabavljanjem, natolcevanjem in z grenkoslaskimi spomini na dobo svoje liberalne politiške kariere. Hic transit gloria mundi!

= Tržaška »Edinost« in ljubljanski »Dan« vodita že nekaj časa hudo polemiko. Ni naš namen niti naša naloga, da bi preiskovali, v koliko je ta peresni boj opravičen ali ne. Toda eno moramo reči: Tržaška »Edinost« je v tem boju segla v genljivi slogi pod pazduho ljubljanskemu »Slovincu« ter maha z vehementno silo po — učiteljski tiskarni! — Nam ni znano, kdo ima pri »Edinosti« glavno besedo, a vsekakor je treba tamkaj napraviti red, da ne bodo tržaški časnikarji neženirano vlačili svoje polemike našega zavoda ter brez opravičenja in povoda pikali »ljudi, ki se s ponosom imenujejo — vzgojevalci naroda!« (Glej »Edinost« št. 302 z dne 31. oktobra t. l.) — Naj zadošča za danes ta naš vpludni opomin. To je res čudno, da se vsak tako rad zaleti v našo tiskarno, kadar mu zmanjka dokazov! V tem cenem rokodelstvu so si enaki vsi naši »prijatelji« v Trstu in v Ljubljani! — Sicer pa vemo popolnoma pozitivno, da vzbujajo zaletavost »Edinosti« javno kritiko med tržaškimi učiteljskimi in neučiteljskimi krogi! Naj jo nauče manire!

Srednješolski vestnik.

† Petindvajsetletnica slovenskih paralelek na gimnaziji v Mariboru. Dne 30. junija 1914 mine 25 let, odkar so ustanovili slovensko - nemško vzporednice štirim nižjim razredom c. kr. višje državne gimnazije v Mariboru.

** **Govorniške vaje v srednjih šolah.** Z Dunaja nam poročajo: Naučni minister dr. Hussarek je izdal z ozirom na željo javnosti, da naj se ne goji spretnost v prostem govoru le pri visokošolcih, marveč tudi pri srednješolcih, deželni šolskim svetom odlok, s katerim zopet priporoča, da naj se izvajajo navodila učiteljsvu v novem učnem načrtu za gimnazije in realke glede na skrbno in metodično gojitev govornišva. Po teh učnih načrtih naj se govorniške vaje prično že v spodnjih razredih tako, da se prednašajo na pamet priučena vzorna čtiva, da naj se prednaša proučeno učno gradivo in čtivo tako, da se v višjih razredih polagoma poizkusijo prosti govori. Ne samo v učnem jeziku, marveč tudi v drugih učnih predmetih naj se učenci navajajo, da se bodo navadili v zvezi in jezikovno pravilno izražati svoje misli. Četudi ne dopusti obsežna tvarina posebnih vaj v govorništvu, naj se nudi učencem v okviru celega pouka — osobito v višjih razredih — prilika, da se poizkusijo v prostih govorih o predmetu, ki si ga sami izvolijo s pomočjo učitelja. Naloga učiteljev je, da take govorniške vaje z uporabo primernih metod osobito pri čitanju oratoričnih mojstrskih del iz stare in nove dobe formalno in stvarno uspešno izvedejo. Priporoča se tudi, da prirejajo učitelji čitalne in predavalne krožke učencev izven učne dobe, kar se posebno lahko izvede v internatih.

Slovenska Šolska Matica.

Slovenska Šolska Matica. Knjige za leto 1913 se tiskajo in bodo izšle prihodnji mesec. Da nam bo mogoče sestaviti popoln imenik članov, prosimo gg. poverjenike, da se požurijo z nabiranjem članov. Najpridejše poverjeniki so v Trstu in na Goriškem, ki imajo (razven dveh na Goriškem) že vse v redu. Najpožrtvovalnejši izmed vseh poverjenikov je pa pač gospod šolski svetnik Fr. Plohl, ki je nabral v Gorici (mesto) 223 članov. Na Kranjskem se je šele 7 poverjenikov odzvalo prevzeti stanovski nalogi, 15 pa še ne. — Na Štajerskem je nekoliko bolje; tu smo prejeli imenike iz 12 poverjeniških okrajev, iz 15 okrajev pa še ne. — Iz Istre nam tudi primanjkujejo še vsi podatki. Namesto g. učiteljice Čeh - Kljun je za voloski okraj poverjenica gđc. Terezija Sikošek, učiteljica v Hrpljah. Na Kranjskem je za kamniški okraj namesto umrlega Lovro Letnarja postal poverjenik g. Tomo Petrovec iz Jarš; v novo-mestnem okraju je pa prevzel poverjenišvo g. Davorin Matko iz Toplic. Koncem meseca bomo objavili imena vseh poverjenikov, ki so nam že vrnilo izpolnjene nabiralne pole.

Kranjske vesti.

— **Izobraževalni tečaji v Kranju.** Mestna občina Kranj priredi tekom šolskega leta 1913/14 izobraževalne tečaje, pri katerih se bodo poučevali predmeti: slovenščina, srbohrvaščina, nemščina, laščina, francoščina, slovenska in nemška stenografija, knjigovodstvo in obrtno računstvo; za deklice se namerava uvesti tudi poseben tečaj za ročna dela. Tečaji so namenjeni deklicam, ki so odrasle ljudski šoli, trgovcem, obrtnikom, delavcem itd. Učnina znaša mesečno 2—3 K za vsak predmet; delavci so učnine prosti, tako tudi ubožni udeleženci. Pouk se vrši v popoldanskih in večernih urah v gimnazijskem poslopju. Za vsak predmet se mora oglasiti najmanj 10 udeležencev. Na tečajih bodo predavali: dr. Simon Dolar, Jožef Marn, dr. Franc Mischitz, Makso Pirnat, Vilko Rus. S temi tečaji hoče mestna občina ustreči splošni krajevni potrebi in željam, ki so se večkrat izrazile. Tečaji bodo trajali vse šolsko leto.

— **C. kr. pletarska šola v Radovljici** napreduje vedno lepše. Kakor kaže dosedanje zanimanje, upa vodstvo te c. kr. pletarne, da postane ravno pletarstvo v kratkem času plodonosna domača industrija ne le Radovljice in njene okolice, temveč vse Gorenjske. Letošnje šolsko leto se je sprejelo zopet nekaj novih učencev in učenk, a sprejme se jih še nekaj, ker so zahteve po pletarskih izdelkih vedno večje. Pogoji za sprejem so: dopolnjeno 14. starostno leto in ljudskošolska izobrazba. Umevno, da se jemljejo tudi starejši vajenci, oziroma vajenke. — V c. kr. pletarni se uči izdelovanje vseh panog v to stroko spadajočih izdelkov, od najpreprostejših košare do najfinejših japonskih del. Poleg tega se izurijo obiskovalci te pletarne v vrboreji, t. j. o rigolanju, sajenju mladik, o rezanju kakor tudi iupljenju in sušenju mladik. S pletarno, tu se poučuje zgolj praktično, je združena tudi pletarska šola, ki odgovarja nekako zahtevam obrtnonadaljevalnih šol. Tu se poučuje strokovno risanje, obrtno spise, knjigovodstvo in računstvo kakor

tudi nemščina. Pripominjamo še, da dobivajo učenci, oziroma učenke mesečno podporo, in lokalni odbor jim preskrbi po možnosti ceno hrano in stanovanje. — S c. kr. pletarno je združena tudi stalna razstava pletarskih izdelkov, kjer se lahko vsakdo prepriča na lastne oči, do kake spretnosti se posplo učenci te pletarne. Ti izdelki se lahko kosajo z izdelki vseh tuzemskih in inozemskih firm. Izdelki so vsi na prodaj. Na razpolago so tudi jako lični ilustrovani ceniki.

— **Razpisane učiteljske službe.** Novomeški okraj: Nadučiteljsko mesto na dvorazrednici v Ambrusu, voditeljska mesta na enorazrednicah v Gabrji, Selu pri Šumberku, Smihelu pri Žužemberku in Zvirčah, učna mesta na petrazredni dekliški šoli v Novem mestu, na trirazrednici v Stopičah in v Podgradu-Mehovem. Rok do 20. novembra. — Logaški okraj: Učiteljsko mesto na štirirazrednici v Grahovem. Rok do 17. novembra

Štajerske vesti.

— **Če prineseš klobas, dobiš dober klas.** Nekje v brežiškem okraju učiteljuje mož, ki je že pred leti izstopil iz učiteljskega društva. Njegova stanovska zavednost je torej velikanska. O priliki letošnje trgatve je rekel nekemu gospodarju: »Le prinesite mi dosti grozdja in mošta, veste, jaz sem še star učitelj in nisem tak, kakršni so ti mladi liberalni učitelji!« Mož je govoril prav! Napredni učitelji namreč rajše stradamo, kakor da bi tako nedostojno beračili. Radovedni smo, če sprejme mož draginjsko doklado, ki jo je priborilo napredno učiteljsvo? Mi trdimo, da ne! Kdor je drugega mnenja, plača groš.

— **Schulvereinska šola v Sevnici** ob Savi se je letos skrčila iz trirazrednice v dvorazrednico. Vpisali so se le 4 novinci. Odkar ima Sevnica svojega Sokola, so si Slovenci priborili obrtno združenje in gasilno društvo. Da, da, če Sokol dvigne drzna krila!...

— **Odbor društva »Selbsthilfe der Leinerschafft Steiermarks«** razglša: Umrli sta dva stara člana, in sicer dne 8. oktobra Franc Rösch, nadučitelj v p., dne 23. oktobra pa Ivan Hyden, nadučitelj v p. — Donešek 4 K za ta 116. in 117. smrtni slučaj mora biti gotovo plačan še tekom meseca novembra. — Letos zaznamuje društvo doslej 9 smrtnih slučajev. (109.—117.)

— **Delo Südmärke.** »Grazer Tagblatt« poroča: Priprave za novo naselbino Südmärke v Rogatcu obetajo lep uspeh, posebno ker daje nemštvu mnogo ugodnosti deželno kopalnišče rogaške Slatina, kamor se naseljuje vedno več nemškega elementa. Südmärke upa in hoče izvesti trdno nemško kolonijo v Rogatcu in bo za utrditev nemštva v novem krogu postopala po dobro izvedenih načrtih.

— **Slovenščine se učijo.** Graški nemški listi razglšajo: Tečaji za priučitev slovenskega jezika, ki jih prireja akademski narodni delavski odtsek, se vrši vsak torek in petek od 6. do 7. ure zvečer. Začnejo se dne 28. oktobra v slišalnici vseučilišča VIII. (f. nadstropje). — Nemci izpregledavajo, da brez slovenščine ne gre. Ali bodo tudi spoznali, da potom nemškega šulferajna zabranjujejo slovenski deci pouk celo v ljudski šoli.

Goriške vesti.

— **S Tolminskega** nam pišejo: Učiteljska društva naše dežele pridno zborujejo, samo naše spi spanje pravičnega, kakor bi se nam godilo kar najbolje. Druga društva zborujejo po večkrat letno, naše je pozabilo celo na redni občni zbor. Ni čudo, da nas zgoraj nič ne upoštevajo. Zganimo se vendar tudi mi, zahtevajmo svojih pravic, kakor smo jih zahtevali in se zanje borili nekaj, pokažimo, da smo zreli možje, in gori bodo moral obrniti račune! — Živo se spominjam svojega vstopa v učiteljski stan, s kakim veseljem sem se prostovoljno, ne čakajoč vabila vpisal v naše društvo. In sedaj? Zadnja leta je nanovo vstopilo v naš stan znatno število novih učnih oseb, ki jim je naše društvo preslabo. Mnoga vabila in pregovarjanja nič ne izdajo. Čudim se temu tem bolj, ko čitam, kako vneti in navdušeni so bili kot dijaki in abiturijenti. Mladi tovariši in tovarišice, vedite, da bo korist od naših organizacij večja za vas kakor za nas, zakaj mi odhajamo, a vi šele prihajate!

Tržaške vesti.

— **Izredna petindvajsetletnica.** Zadnja štev. »Slovenskega Branika« piše: »Dne 9. listopada t. l. poteče 25 let, odkar poučuje na družbenih šolah pri Sv. Jakobu v Trstu gđc. Josipina Delkinova. Jela je službovati v oni dobi, ko je bila slovenska šola v Trstu v razvoju in ko

so narodni nasprotniki izkušali onemogočiti šolo z raznimi spletkami. A ne glede na to je gđc. vztrajala na svojem mestu in z vzorno marljivostjo pripomogla šoli do ugleda. Tekom 25 let jej ni dalo samo družbeno vodstvo, nego tudi šolske oblasti večkratno pohvalo za vzorno delovanje v šoli. Naš list se skromno spominja prvega takega dogodka na družbeni šoli in se klanja vrli narodni vzgojiteljici z najsrčnejšo čestitko! — Tudi mi se radostno pridružujemo tej čestitki!

— **Na dekliški šoli na Acquedottu** v Trstu je bila imenovana za suplentko gđc. Ana Čokova.

— **Število otrok v tržaških družbenih šolah** je zopet naraslo. Dokaz temu so številke, ki jih navajamo po posameznih šolah in razredih. — Šestrazredna deška šola pri Sv. Jakobu šteje: I. razred 138 (a 46, b 46, c 46); II. razr. 128 (a 63, b 65); III. razr. 112 (a 56, b 56); IV. razr. 88 (a 44, b 44); V. razr. 44; VI. razred 62, skupaj 572 učencev. — Petrazredna deška šola na Acquedottu: I. razr. 88 (d 44, e 44); II. razr. 70; III. razr. 84; IV. razr. 62; V. razr. 27, skupaj 331 učencev. — Sedemrazredna dekliška šola na Acquedottu: I. razr. 108 (a 54, b 54); II. razr. 83; III. razr. 85; IV. razr. 87; V. razred 69; VI. razred 75; VII. razr. 51, skupaj 558 učenk. — Šestrazredna dekliška šola pri Sv. Jakobu: I. razred 166 (a 52, b 57, c 57); II. razr. 107 (a 57, b 55); III. razr. 109 (a 55, b 54); IV. razr. 81 (a 40, b 41); V. razr. 79 (a 38, b 41); VI. razr. 70, skupaj 612 učenk. — Tržaške družbene šole štejejo 37 razredov in 2073 otrok.

Istrske vesti.

— **Tovariše in tovarišice** Koprškega in Voloskega okraja zadnjikrat opominjam, naj pošljejo članarino za Slovensko Šolsko Matico vsaj do 8. novembra poverjenikom za Koprski okraj tov. Fr. Venturiniju, nadučitelju v Boršt, za Voloski okraj gospici T. Sikošek, učiteljici v Hrplje. Pripominjamo, da so se do sedaj v celem okraju priglasili 4 člani, kar ne dela posebne časti učiteljsvu!

Splošni vestnik.

4227 slovenskih otrok se šola in vzgaja sedaj s pomočjo Družbe C. M. — Dolžnost zavednih Slovencev je, da ne odreko tej koristni šolski družbi svoje podpore! Vsi ti tisoči otrok bi se brez C. M. D. ne mogli šolati v slovenskem jeziku in duhu!

Sijajni poljski zgledi — Slovincem. Poljaki na Pruskem nadaljujejo z uspehom svojo obrambno borbo proti pruskemu nasilstvu. O tem pričajo vedne tožbe istih hakatistov samih o nezadostnih uspeh njihove borbe za uničenje Poljakov. Celo pruski vladi očitajo, da je preslabotna v zatiranju Poljakov, oziroma v izvajanju razlastitvenega zakona. Vzrok temu pa je dvojen. V prvo nima vlada dovolj naseljencev na razpolago, ker jih jemlje samo iz vrst protestantskih Nemcev; a v drugo — in to je glavno — se Poljaki krepko in uspešno branijo! Vzlic vsem težavam, ki jih jim stavlja pruski izjemni zakon, razvijajo poljske banke za parceliranje najuspešneje delovanje. Jako so se povišale v minolemu letu hranilne vloge: za 1,674.580 mark in so znašale na koncu leta 19,804.000 mark. Vrednost nepremičnin poljskih bank na Pruskem je znašala koncem leta okroglo 7,000.000 mark. Čisti dobiček je znašal nad 660.000 mark. Koncem leta so imele banke 9700 jutrov zemlje. Na novo so nakupile 7500 jutrov, a to deloma tudi iz nemških rok. Prodale so 11.000 jutrov, vse to pa le v poljske roke. — Veliko je zadoščenje, s katerim pozdravljamo uspešnost borbe Poljakov na Pruskem proti germanskemu nasilju. Pozdravljamo te uspehe, ker so naši bratje po krvi, ki se tam bore za svoj obstanek, za življenje ter za najvišje pravo vsakega živega bitja; in pozdravljamo borbo Poljakov proti silnemu sovražniku posebno še zato, ker so ti uspehi proti vsej nemški premoči v tolažljiv pouk vsem malim narodom, ker pričajo, da tudi maloštevilnemu narodu ni treba obupavati, ako zna svoje sile ujediniti in prav organizirati za skupno obrambo. Narod, ki je znal združiti svoje sile, duševne in materialne, ter jih kompaktno stavlja v službo svoje obrambe kakor naroda; tak narod je kakor v trdnjavi, ki more kljubovati močni vojski. Če pa narod, ki je majhen po številu, še cepi in s cepljenjem ubija še tiste male svoje sile, potem seveda je kakor razpršena vojska, ki jo sovražnik goni pred seboj preko poljan. Nikjer mu ni odmora, nikjer zavetja, nikjer opore! Živ zgled za to smo mi Slovenci. Razcepili smo se, nikjer ni točke, kjer bi bile naše sile koncentrirane. Zato nas more sovražnik poditi pred seboj, to je, invazija tujinska sega vedno globlje v deželo.